

III NITTÄLVEN

LANDSKAPSVÅRDSPLAN AVSEENDE
KANOTLEDER I ÖREBRO LÄN

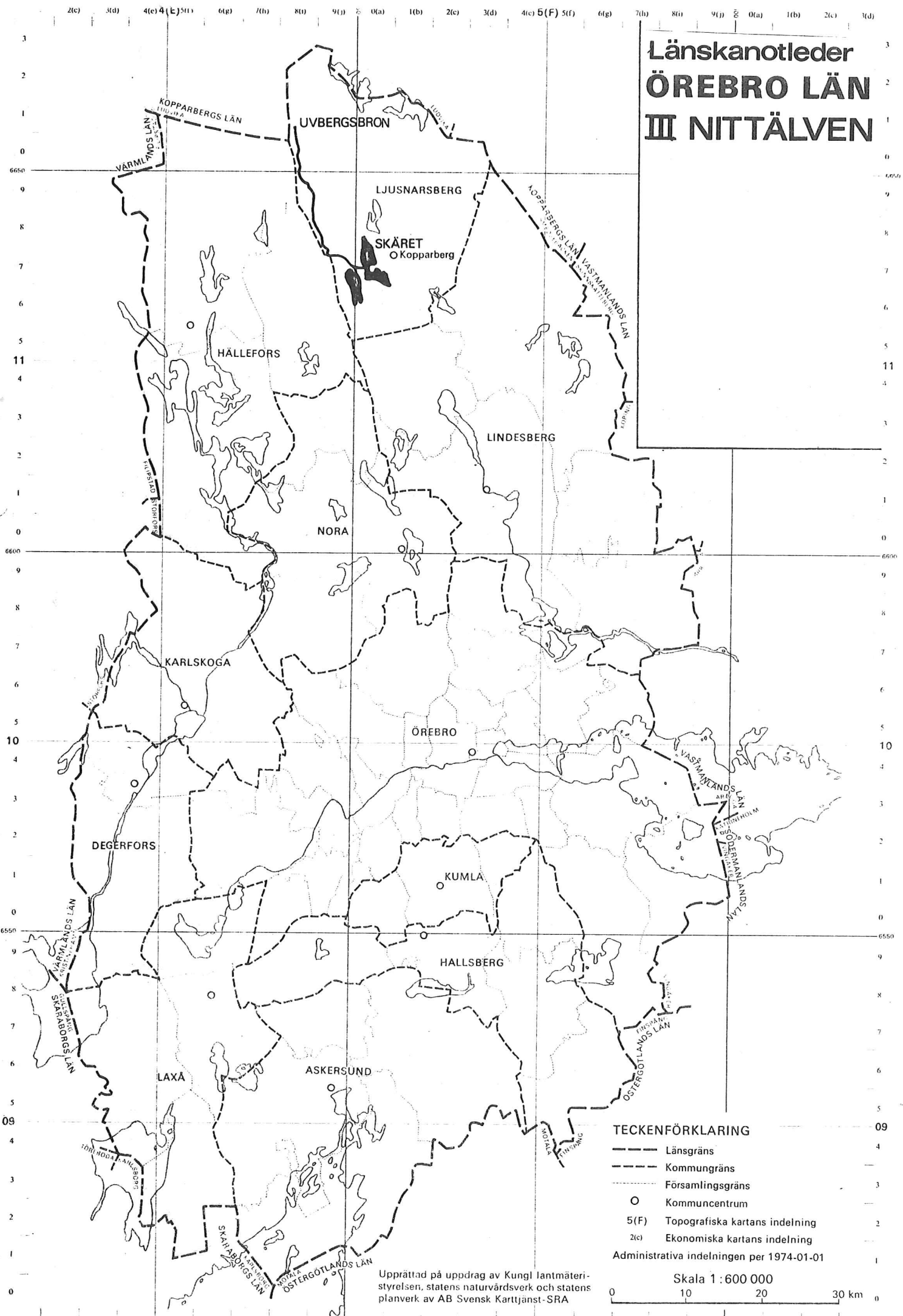
AV BJÖRN WIKSELL

NATURVÅRDSENHETEN
LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄN

Publ.nr 1981:26

Länskanotleder ÖREBRO LÄN III NITTÄLVEN

TECKENFÖRKLARING

- Länsgrens
- - - Kommungräns
- Församlingsgrens
- Kommuncentrum
- 5(F) Topografiska kartans indelning
- 2(c) Ekonomiska kartans indelning

Administrativa indelningen per 1974-01-01

Skala 1 : 600 000

Upprättad på uppdrag av Kungl. lantmäteristyrelsen, statens naturvårdsverk och statens planverk av AB Svensk Karttjänst-SRA

INLEDNING

Nittälven utgör visserligen ett av Arbogaåns biflöden men har bedömts ha sådana kvalitéer att den redovisas som en särskild kanotled. Till skillnad från övriga vattendrag i länskanotledsystemet är Nittälven dock relativt kort (33 km) och någon uppdelning i delsträckor har därför inte skett. Med hänsyn till dess karaktär av vildmarksälv bör kanske också valet av lämpliga dagsetapper överlåtas åt kanotturisterna själva med ledning av befintliga rastmöjligheter, väganknytningar, service etc.

Vid planeringen av Nittälven har själva fältarbetet huvudsakligen skett med hjälp av kanot. Det har varit det mest praktiska arbetssättet bl a för att hitta lämpliga rastplatser och för att kunna utprova eventuella svårigheter eller hinder. För att göra en så fullständig inventering som möjligt har även delarna uppströms Uvbergsbron kontrollerats. Bl a har sträckan Brattforsen - Uvbergsbron paddlats medan sträckan ovanför Brattforsen upp till sjön L Nitten inventerats till fots. Det kunde därvid konstateras att sträckan Brattforsen - Uvbergsbron långa stycken var besvärande stenig med många lyft och tågningar, åtminstone under normalvattenstånd, medan sträckan L Nitten - Brattforsen enklast kan karaktäriseras som direkt olämplig. Någon anledning till planering och utbyggnad för kanotsport uppströms Uvbergsbron finns därför inte.

I detta första utbyggnadskede har 5 st rastplatser planerats med Uvbergsbron som utgångspunkt. I ett par fall har gamla kvarstående slätterlador föreslagits som rastskydd. Önskvärt vore att flera av de lador som fortfarande är i gott skick, kunde restaureras som små "kulturminnesmärken" från den tidsperiod då Nittälven verkligen var ett livsvillkor för människan i dessa trakter samtidigt som de övergår till att användas för dagens fritidsändamål. Under alla omständigheter tyder många tecken på att Nittälvens popularitet som kanotled kommer att kräva flera rastplatser än vad som nu planerats.

Nittälven är i den paddelbara delen fri från dammbyggnader. Några landtransporter skall därför normalt inte behöva utföras då även de befintliga forsarna är godartade. Två landtransporter är ändå planerade, den ena vid Kolbron i samband med upp-tags- och isättningsplatsen där, den andra vid Skäret för övergång till Arbogaåns huvudvattendrag.

Totalt har Nittälven med nuvarande planering beräknats kosta 95 000 kr där arbetskostnaden uppgår till 52 000 kr och materielkostnaden till 43 000 kr.

NITTÄLVEN sträckan Uvbergsbron - Skäret (Tk 1144, 1153)

Längd: 33 km

Fallhöjd: 14 m

Sjöandel: 10 %

Bärningar: —

Rastplatser: 5

Svårighetsgrad: m-svår

Övergångar: Till Rastälven via Salbosjön och 10 km landsväg.
Till Arbogaån via Skäret och 1 km längs väg.

Beskrivning: Nittälven kan betecknas som en vildmarksälv belägen i en avlägsen och mycket glest befolkad del av länet. Omgivningarna består av ren skogsbygd, i vilken älven rinner fram genom en delvis mycket djup och brant dalgång. De få fasta boställena ligger högt uppe på dalsidorna och påverkar i mycket liten grad miljön kring själva älven. Från källsjön, St Nitten, till utloppet i sjön Ljusnaren är den totala längden knappt 50 km. Den paddelbara delen, som sträcker sig från Uvbergsbron och nedströms är 28 km lång, vartill kommer Ljusnaren med 3-5 km. Ovanför Uvbergsbron är dalgången smal med branta, höga sidor och nivåskillnader på upp till 200 m. Denna del är olämplig ur paddelsynpunkt eftersom den huvudsakligen består av grunda, skarpa forssträckor omväxlande med korta sel. Sprängningsarbeten i samband med tidigare flottningsrensningar har också gjort stenarna vassa, vilket tillsammans med de branta stränderna gör framkomligheten besvärlig både på land och i vattnet. Området har dock många skönhetsvärden och ett mindre naturreservat har bildats vid Brattforsen.

Nedanför Uvbergsbron blir dalgången bredare och höjdskillnaderna mindre. De stora vattenmassor som en gång forsade fram genom dalen i samband med inlandsisens avsmältning, har här avsatt ett vidsträckt sanddelta genom vilket Nittälven nu söker sig fram. Långa sträckor sker det i ett starkt meandrande lopp eller i talrika slingor vars form hela tiden långsamt förändras av det strömmande vattnet. I yttersvängarna, där strömmen är starkast, eroderar vattnet det lösa sandmaterialet som sedan förs med och avsätts "i lä" bakom nästa inner-sväng. Till slut kan älven möta sig själv i två yttersvängar varefter förbindelsen med den övergivna slingan efter hand slammar igen och en avsnörd sk korvsjö bildas. De olika stadierna i meanderförloppet får anses vara ett karaktärsdrag hos Nittälven som paddelled och de ständigt återkommande svängarna ställer höga krav på styrförmågan för att paddlingen inte skall bli krävande. Av den 14 km långa sträckan mellan Kolbron och Ljusnaren, går som exempel 8 km i färdriktningen och 6 km på tvären eller mot färdriktningen.

Bland övriga svårigheter finns ett 15-tal mindre forssträckor som passeras olika lätt beroende på vattenståndet. En del av forsarna har även här sprängts för flottningsens skull och kan därför vara ganska vassa, fallhöjden däremot överstiger sällan 1 m. Den längsta forsens finns vid Kolbron och är ca 120 m lång. Vid lågt vattenstånd kan också de i botten nedbäddade trädstammarna orsaka upprepade grundstötningar. Dessutom brukar vårfloden resultera i att nya träd faller ner och delvis spärrar av älven. Inget av hindren kräver dock landtransport utan kan i regel passeras med hjälp av tågning eller korta lyft.

Efter järnvägsbron blir älven bredare och strömmen svagare. I den här delen börjar tecken på bäverförekomst uppträda och sjöfågel som knipa, skrak och gräsand blir vanligare. Älven rinner så småningom ut i ett flackt myr- och träsklandskap med rester från myrslåtterns tid. Några hundra meter före utloppet i Ljusnaren passeras spången och vindskyddet till den vandringsled som anlagts runt sjön.

Om paddlingen skall fortsätta efter Nittälven sker lämpligen övergång vid Skäret till Olovsjön och Arbogaåns vattensystem, avstånd från Grötudden 4 + 1 km. Om paddlingen i stället skall avslutas, kan förutom Skäret, upptag ske vid badplat-

sen Djäkens bygge (avst 3 km) eller vid kaffestugan i Stjärnfors (avst 5 km). Vid Stjärnfors kan man dessutom övergå till fotvandring på en av Bergslagsledens vildaste och mest krävande etapper.

Sjön Ljusnaren är en förhållandevis stor och öppen sjö som kan bli besvärlig att passera vid hårt väder.

Bedömning: Vildmarksälv av riksintresse med geologiska, biologiska och kulturella kvalitéer. Tekniskt relativt svårpaddlad p g a starkt meanderande lopp och delvis trånga och grunda passager. Motströmpaddling möjlig i de nedre delarna.

Sevärdheter: 1. Brattforsens naturreservat. 2. Dansarbackens slätteräng. 3. Dödisgröpar från istiden. 4. Avsnörda korvsjöar. 5. Römyren, fågelmyr med torn.

Service: Vid Uvbergsbron, parkering, vindskydd och eldplats. Spång, vindskydd och vandringsled vid utloppet i Ljusnaren. Vid Skäret P-möjligheter. Vid Djäkens bygge, bad, parkering, kiosk och tel. Vid Stjärnfors, parkering servering och tel (även tältmöjligheter och utgångspunkt för Bergslagsledens etapp 3). Sopmaja planeras vid Uvbergsbron, Kolbron och Skäret.

Rastplatser: Rastmöjligheterna är goda längs sträckan men begränsas bitvis av höga strandkanter som försvårar landstigning. 5 rastplatser planeras, avstånd från Uvbergsbron inom parentes.

- Obj 1 Uvbergsbron: Etablerad utgångspunkt och rastplats med vindskydd, eldstad och tältmöjligheter.
- Obj 2 Dansarbacken: (7 km) underhållen slogäng samt hölada i mindre gott skick. Övernattnings- och tältmöjligheter.
- Obj 3 Brunnshed: (18 km) udde i älven lämpad för vindskydd och tält.
- Obj 4 Ladan: (19 km) rymlig lada i gott skick med tältmöjligheter i närheten.
- Obj 5 Grötudden: (28 km) skogbeväxt och höglänt udde vid utloppet i Ljusnaren, goda utrymmen.

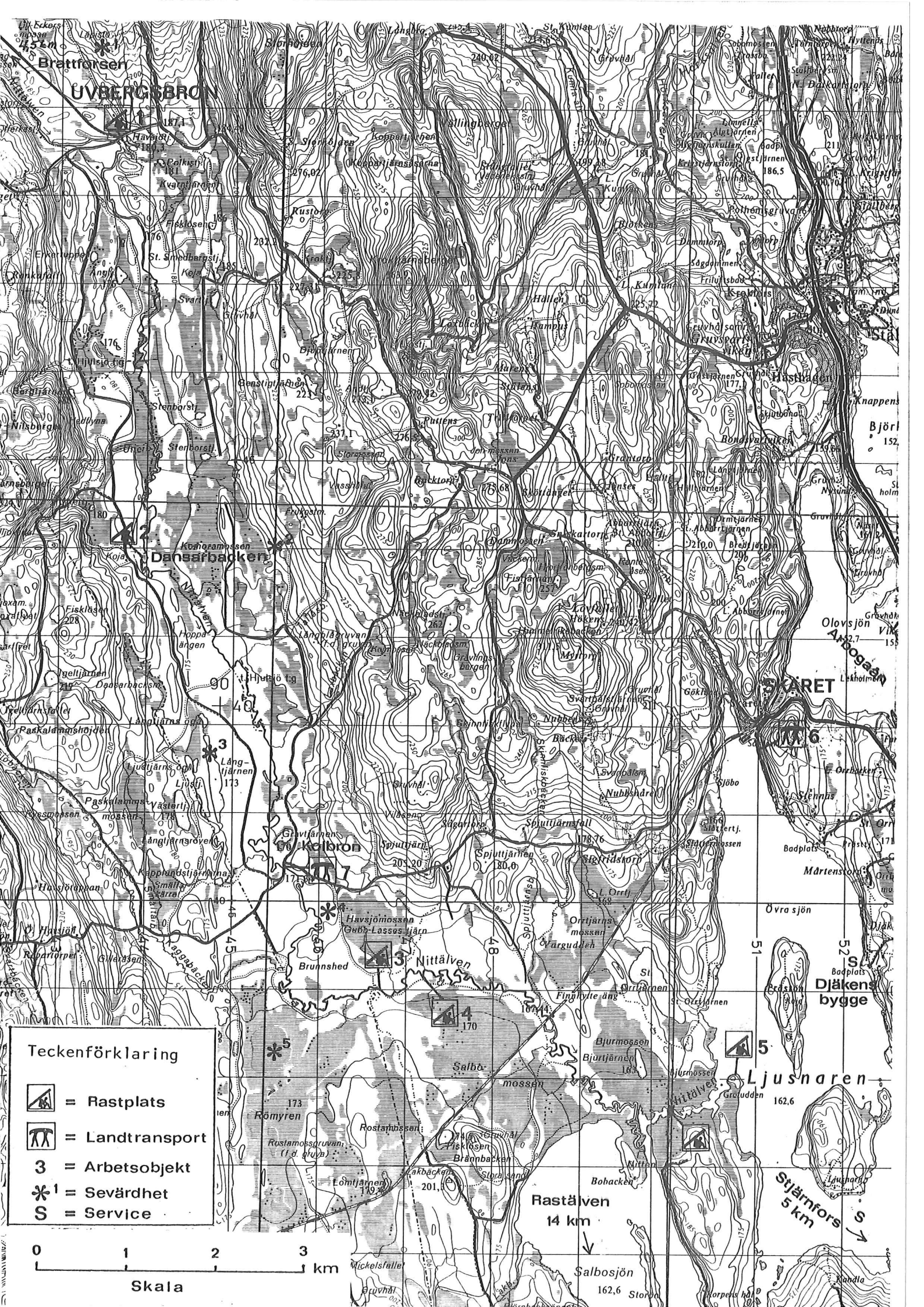
Hinder: Utgörs främst av ett 15-tal grunda forssträckor samt nedfallna träd. Endast vattendelaren vid Skäret kräver landtransport.

Obj 7 Kolbron (fors): Vattenståndsberoende hinder som i regel kan passeras utan landtransport.

Obj 6 Skäret: Bärning 1 km längs väg, upptag på östra stranden.

Kostnader

Arbetsobjekt	Åtgärder	dv	kr	mtrl kr
1 Uvbergsbron	sopmaja, eldstäder	4	2200	4600
2 Dansarbacken	rep av lada, tc, eldstad, vindskydd	18	9900	9600
3 Brunnshed	vindskydd, tc, röjning	20	11000	8400
4 Ladan	rep av lada, tc, eldstad	13	7150	2300
5 Grötudden	vindskydd, tc, röjning	23	12650	8900
6 Skäret	just. av upptagspl, sopmaja	6	3300	5000
7 Kolbron upptags/isättn.plats	sopmaja	10	5500	4500
Summa		94	51700	43300

Brattforsen
UVBERGSBRON

Danserbacken

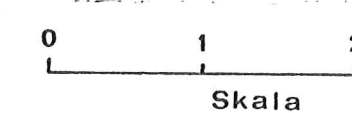
Kolbron

Nittälven

Ljusnaren

Teckenförklaring

- = Rastplats
- = Landtransport
- 3** = Arbetsobjekt
- *¹** = Sevärdhet
- S** = Service

SKÄRET

Ljusnaren

Stjärnfors

Rastälven
 14 km

Salbosjön
 162,6

Stjärnfors
 5 km

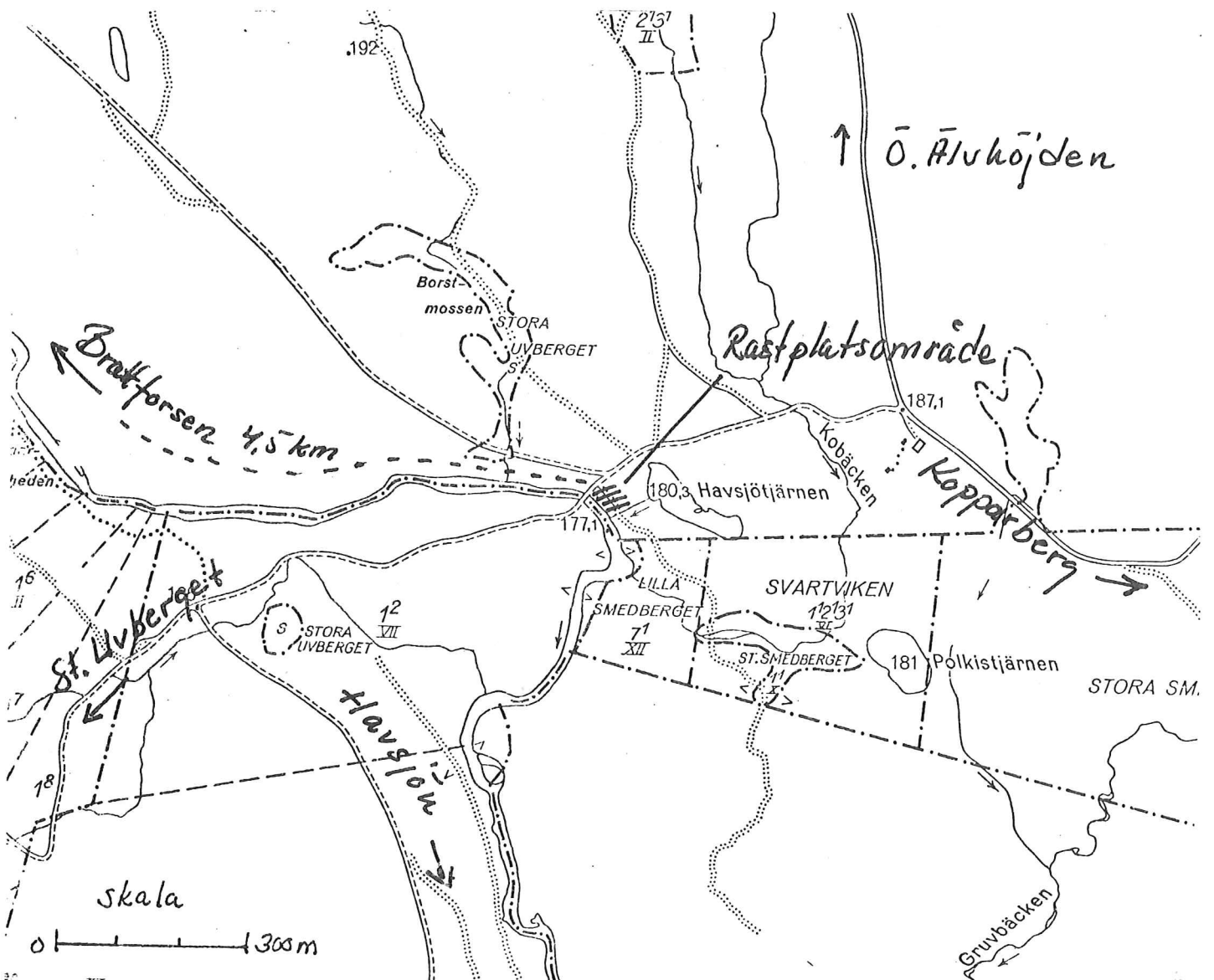
ARBETSOBJEKT

1-7

Objekt 1 Rastplats Uvbergsbron Ek 11498

Beskrivning: Utbyggd startpunkt och rastplats av ranchmodell som behöver kompletteras med sopmaja, upplysningsskylt om vattendraget samt förbättring av isättningsplats och eldstäder. Från rastplatsen utgår en vandringsled till Bratforsens naturreservat. Skötselmöjligheterna är mycket goda genom bilväg ända fram.

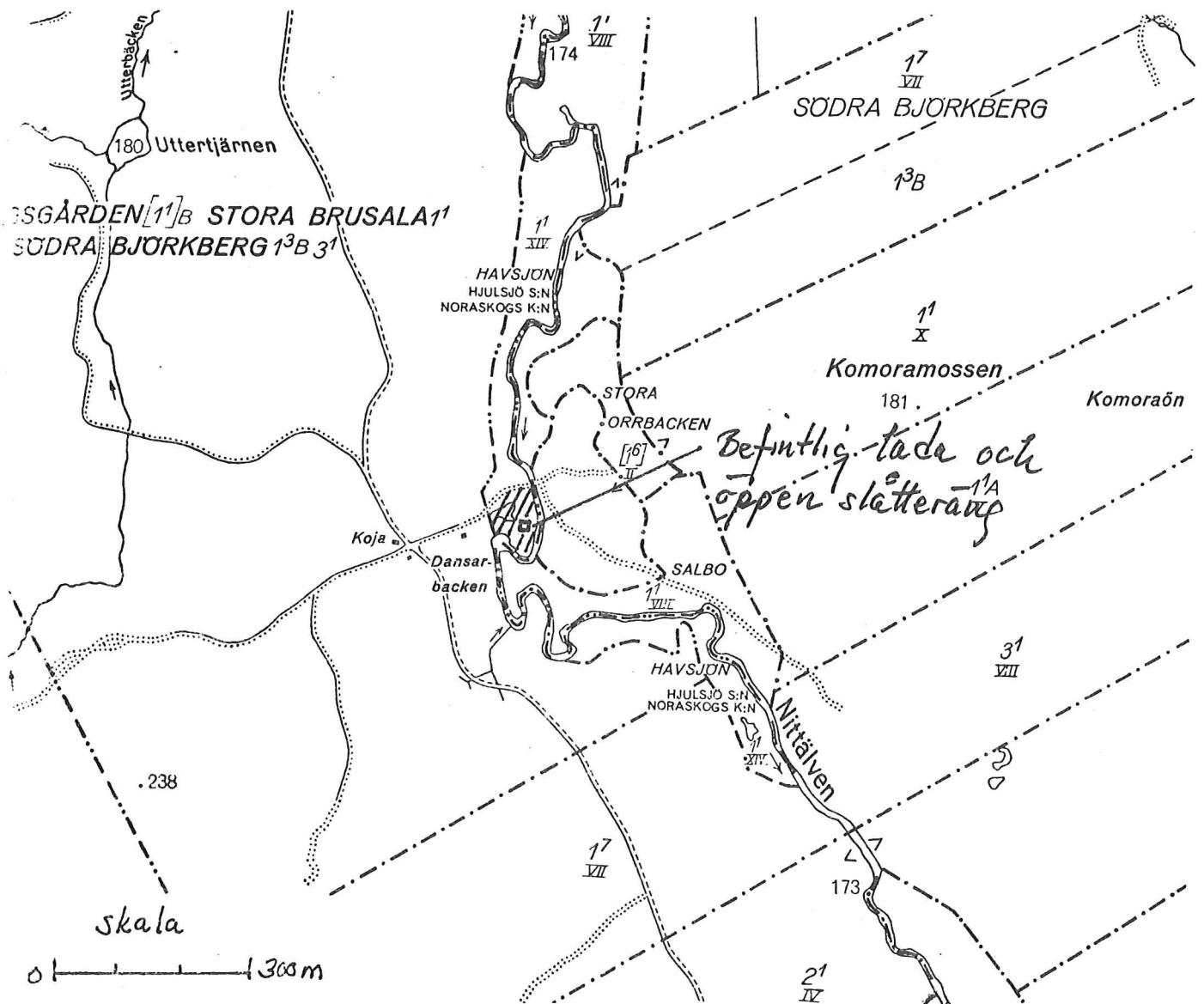
Åtgärdsförslag och kostnader	d	v	kr	mtrl kr
- befintliga torrtoaletter utbytes mot en sopmaja som sätts upp på lämplig plats	2		1 000	4 500
- befintliga eldstäder förbättras genom nya stockringar. Upplysnings-skylt om Nittälven uppsättes	2		1 100	100
- viss röjning av tälytor bakom vindskydden samt av isättnings-platsen				
SUMMA	4		2 200	4 600

Objekt 2 Rastplats Dansarbacken Ek: 11488

Beskrivning: En gammal slåtteräng som fortfarande hålls öppen och vårdas genom frivilliga insatser. På ängen finns en slåtterlada i mindre gott skick men som fortfarande kan ge skydd vid dåligt väder. Ängen är omtyckt som spontan rastplats och skötselmöjligheterna är goda genom 200 m stig till bilväg.

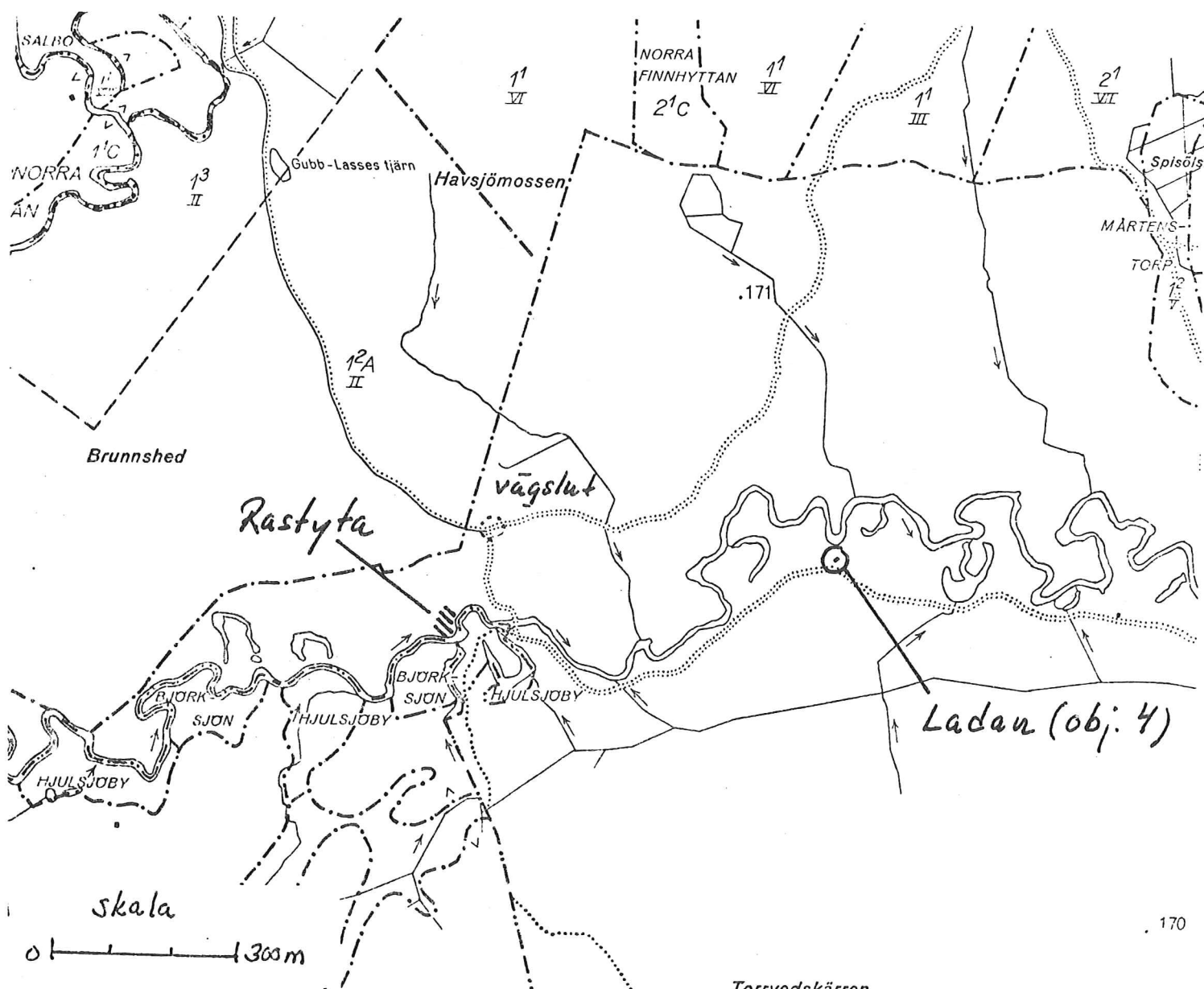
Åtgärdsförslag och kostnader	d v	kr	mtrl kr
- vindskydd tc och sopställ uppsättes på lämplig plats	12	6 600	8 400
- separat eldstad för tältlag	2	1 100	200
- ladan underhållsrepareras	4	2 200	1 000
SUMMA	18	9 900	9 600

Objekt 3 Rastplats Brunshed Ek: 11479

Beskrivning: Platsen består av en relativt hög och slybevuxen sandbank på den norra stranden. Utrymme kan skapas för vindskydd och tält genom röjning och viss markpreparering. Skötselmöjligheterna är ganska goda genom ett vägslut inom 250 m. Ny stig behöver dock delvis röjas.

Åtgärdsförslag och kostnader	d v	kr	mtrl kr
- röjning och markpreparering av rastyta. Uppsättning av vindskydd, tc, sopställ samt en separat eldstad för tältlag	17	9 350	8 400
- dragning av ny stig	3	1 650	
SUMMA	20	11 000	8 400

Objekt 4 Rastplats Ladan Ek: 11479

Beskrivning: Platsen består av en större lada i gott skick belägen på den södra stranden och vettande ut mot ett hygge. Den används spontant för rastning och tack vare ladan är den klart lämplig som rastplats. Upptagsmöjligheterna är dock mindre bra eftersom strandkanten är hög och brant men problemet bör kunna lösas genom förtöjning av kanoterna. Goda tältutrymmen kan skapas i anslutning till ladan. Skötselmöjligheterna från land är tveksamma med hänsyn till stigkvalitet och avstånd till närmaste skogsbilväg.

Åtgärdsförslag och kostnader	d	v	kr	mtrl	kr
- Tc + sopstall uppsättes samt en separat eldstad med stockning monteras	7		3 850	1	300
- tälttytor röjes, förtöjningsmöjligheter skapas	2		1 108		
- smärre rep.arbeten på ladan	4		2 200	1	000
SUMMA	13		7 150	2	300

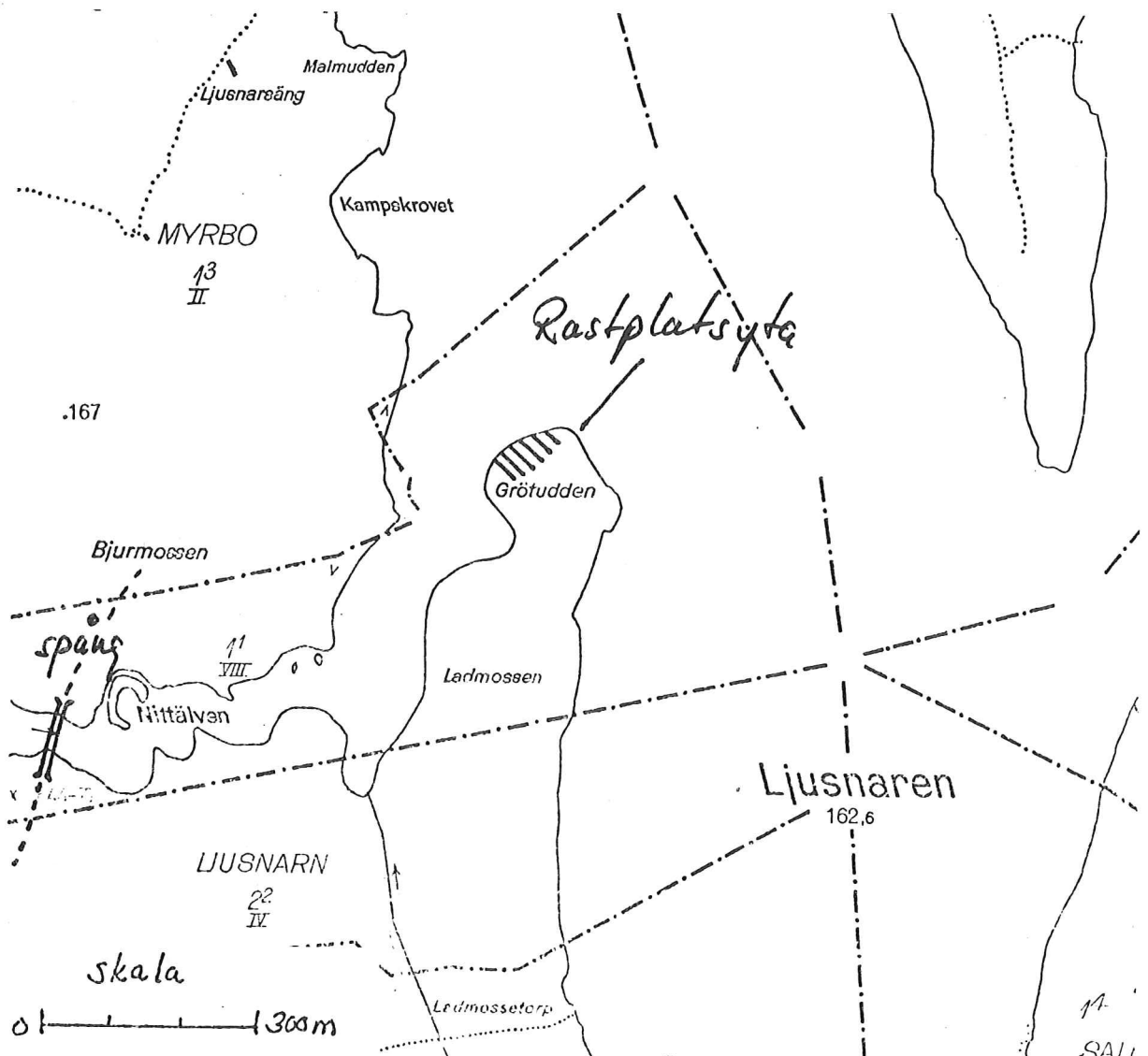
Karta - se obj: 3

Objekt 5 Rastplats Grötudden Ek: 11570

Beskrivning: En höglänt och skogsklädd udde vid Nittälvens utlopp i Ljusnaren. Marken är relativt stenig men goda upptagsmöjligheter finns för kanoterna då stranden är låglänt. Stockläggning är dock önskvärdt som underlag. Goda valmöjligheter beträffande plats för vindskydd och tält. Skötsel måste ske per båt.

Platsen utgör ett bra komplement till den befintliga rastplatsen vid spången 500 m längre uppströms. Den är i första hand avsedd för vandrare på den led som går runt Ljusnaren.

Åtgärdsförslag och kostnader	d v	kr	mtrl kr
- montering av vindskydd, tc och 2 sopställ. Sep. eldstad för tältlag	15	8 250	8 900
- röjning och huggning av rastytor, stockläggning av upptagsplatser	8	4 400	
SUMMA	23	12 650	8 900

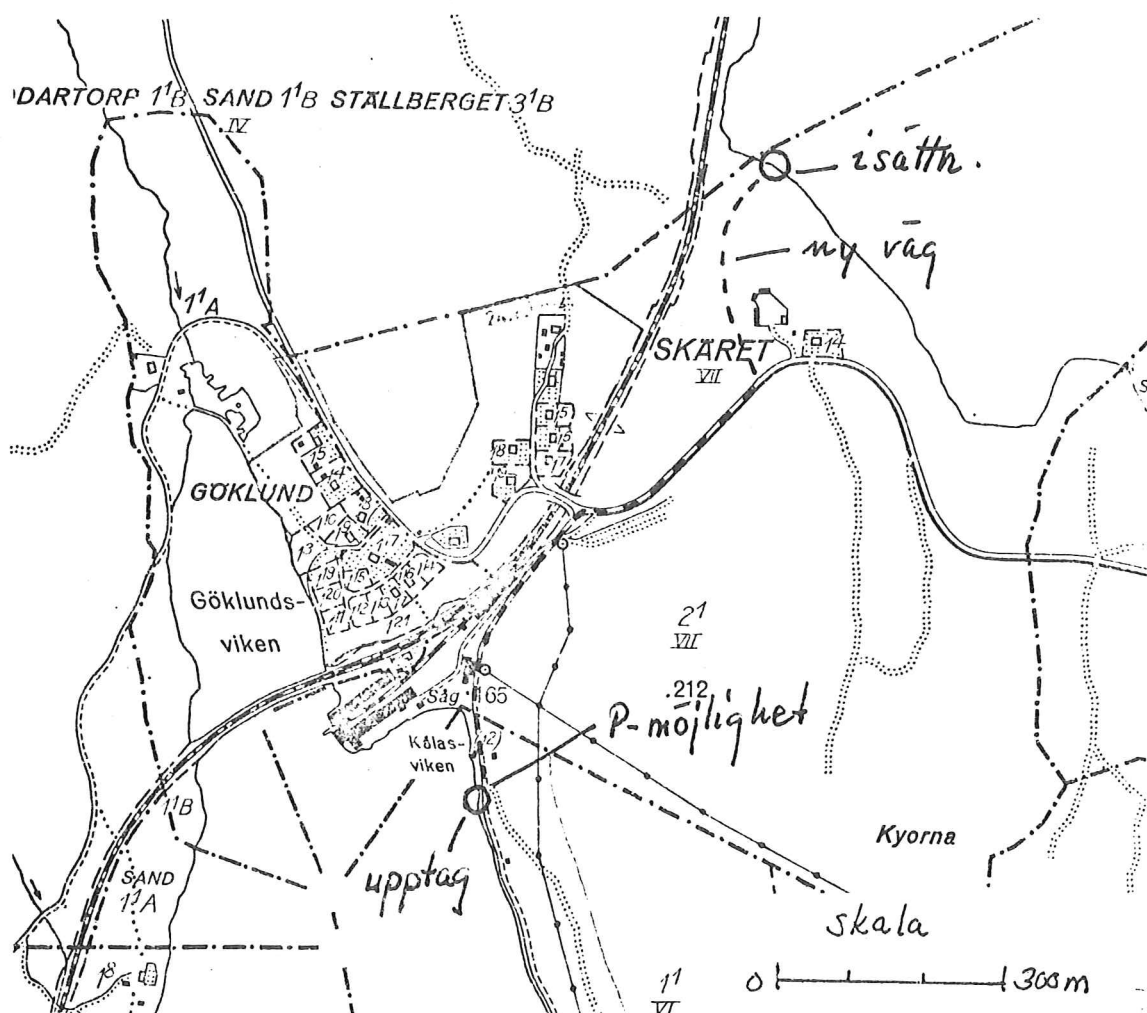

Objekt 6 Landtransport Skäret Ek: 11580

Längd 1 000 m Fallhöjd 10 m Anm Kanotvagn

Beskrivning: Vattendelare bestående av ett 800 m brett näs mellan Ljusnaren och Olovsjön. Bra passagemöjligheter finns genom befintliga vägar. Upptag på östra stranden mellan ett par förfallna tippbryggor ca 200 m före sågverket. Stranden är i övrigt brant och besvärlig. I anslutning till vägen ovanför upptagsplatsen finns en mindre parkeringsyta. Den lilla vägen följs sedan ut till landsvägen där man tar till höger. Strax före gården på vänster hand går en relativt ny-bruten väg ner till lämplig isättningsplats.

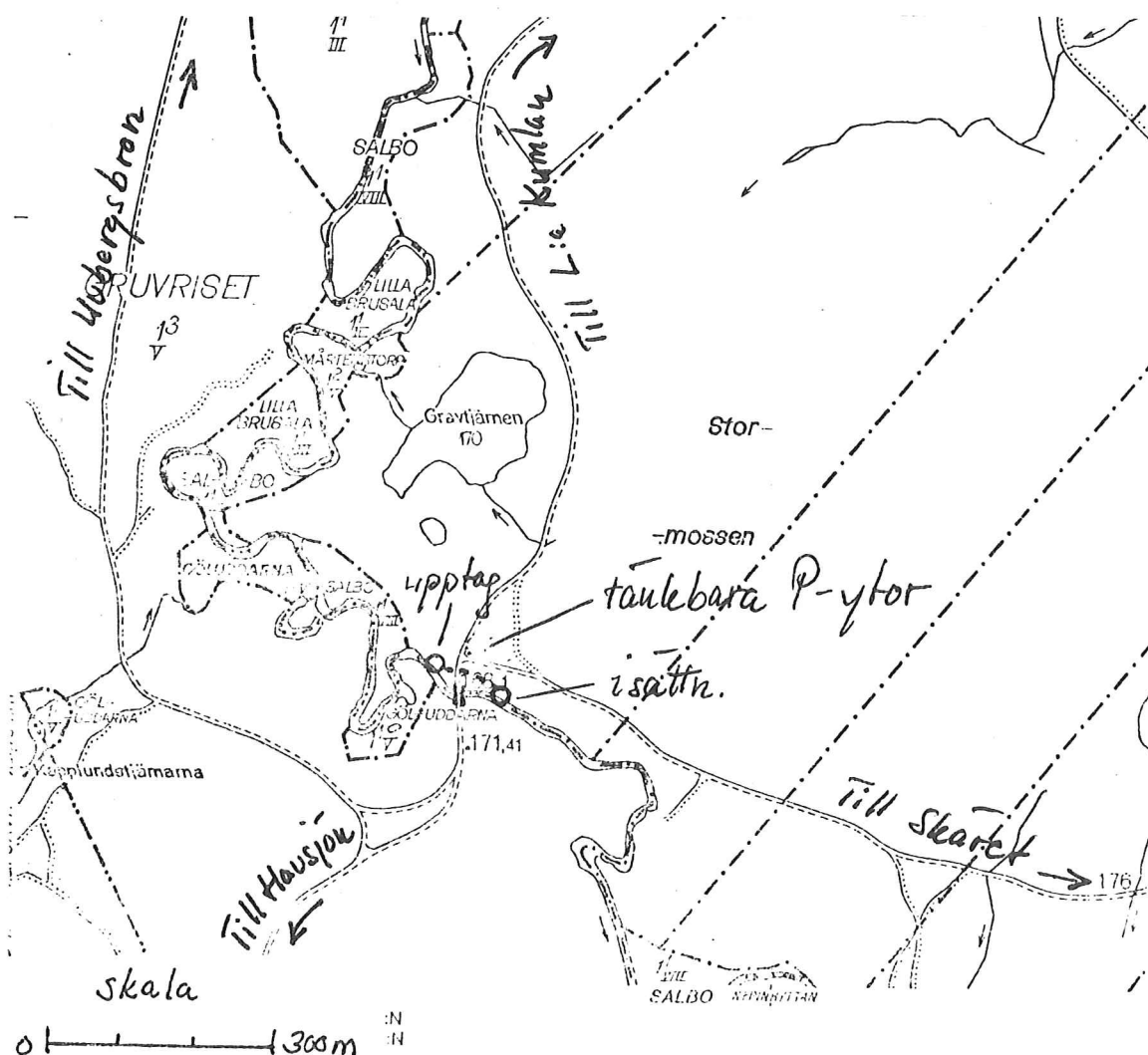
Åtgärdsförslag och kostnader	d	v	kr	mtrl	kr
- röjning och rensning av upptagsplats och parkeringsyta. Stockläggning samt släpräna för kanoter	3		1 650		500
- ledmarkering samt lätt röjning av isättningsplatsen	1		550		
- sopmaja vid upptagsplatsen	2		1 100		4 500
SUMMA	6		3 300		5 000

Objekt 7 Upptags- och isättningsplats Kolbron Ek: 11479

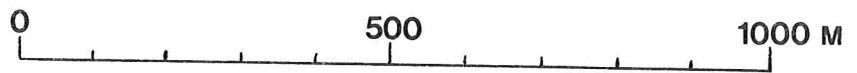
Beskrivning: En ca 120 m lång sammanhängande fors under den s k Kolbron. Det är den längsta forsens i den paddelbara delen av Nittälven. Karaktären är mindre farlig och forsens kan räddas vid bra vattenstånd eller tågas. Kringgångsmöjligheter bör dock ändå skapas och i samband med att bron utgör lämpligt slutmål eller startpunkt för en endagstur finns även behov av parkeringsytor och lämpliga upptags- och isättningsplatser.

Åtgärdsförslag och kostnader	d v	kr	mtrl kr
- iordningställande av upptagsplats, bärningsstig och isättningsplats på den norra stranden samt förbättring av parkeringsytor	8	4 400	
- uppsättning av sopmaja på lämplig plats	2	1 100	4 500
SUMMA	10	5 500	4 500

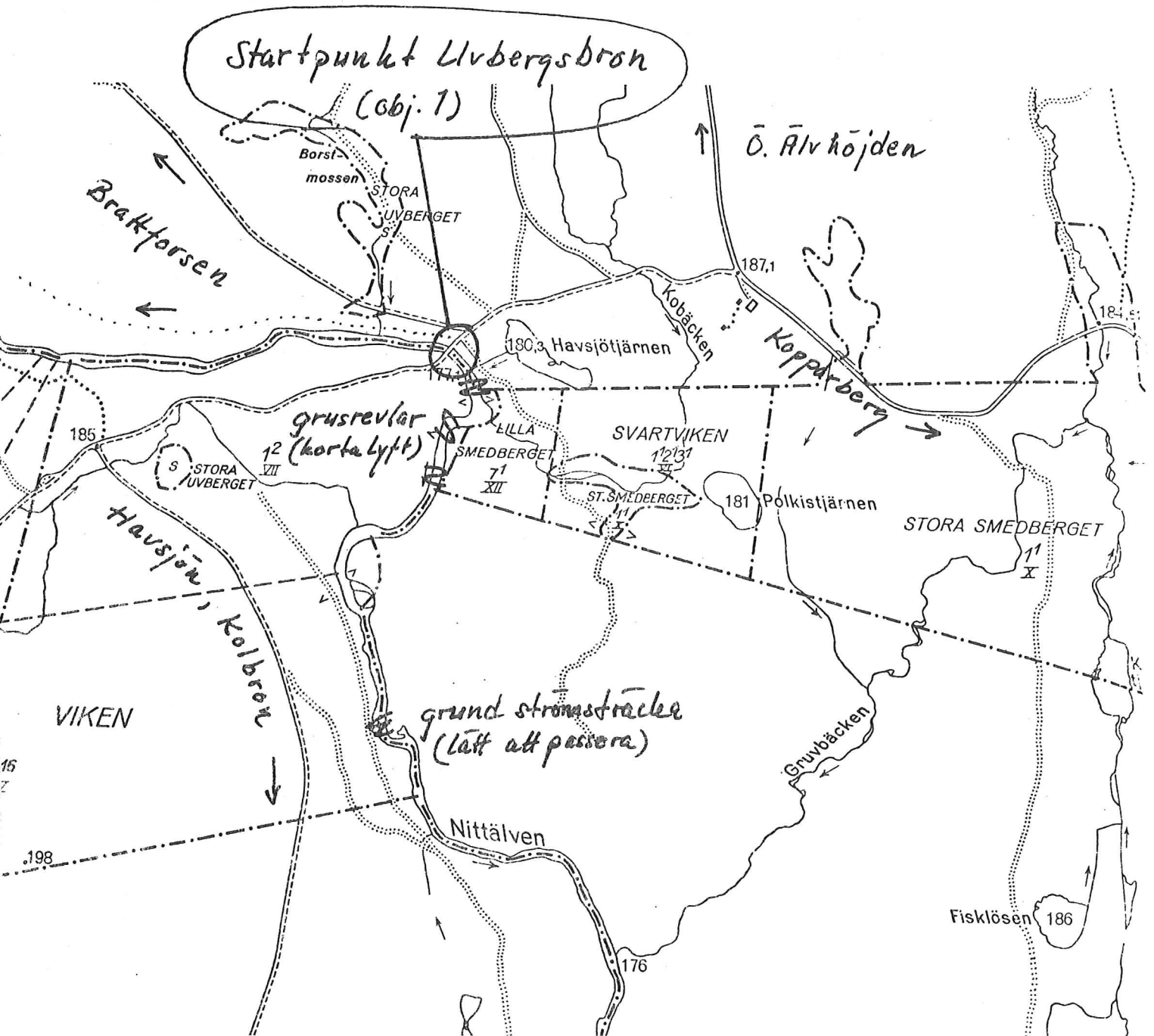

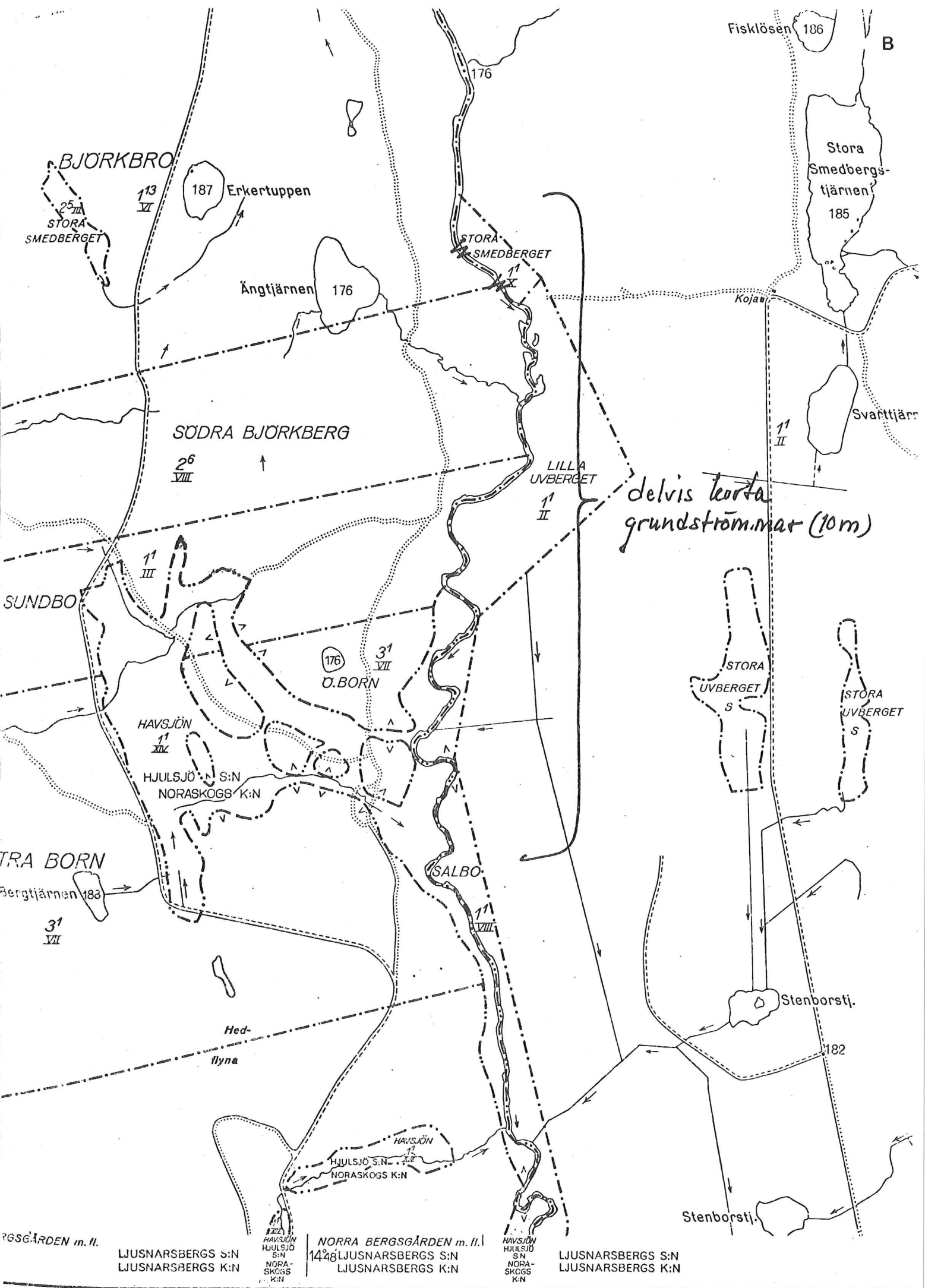
KARTBILAGA

i SKALAN 1 : 10000

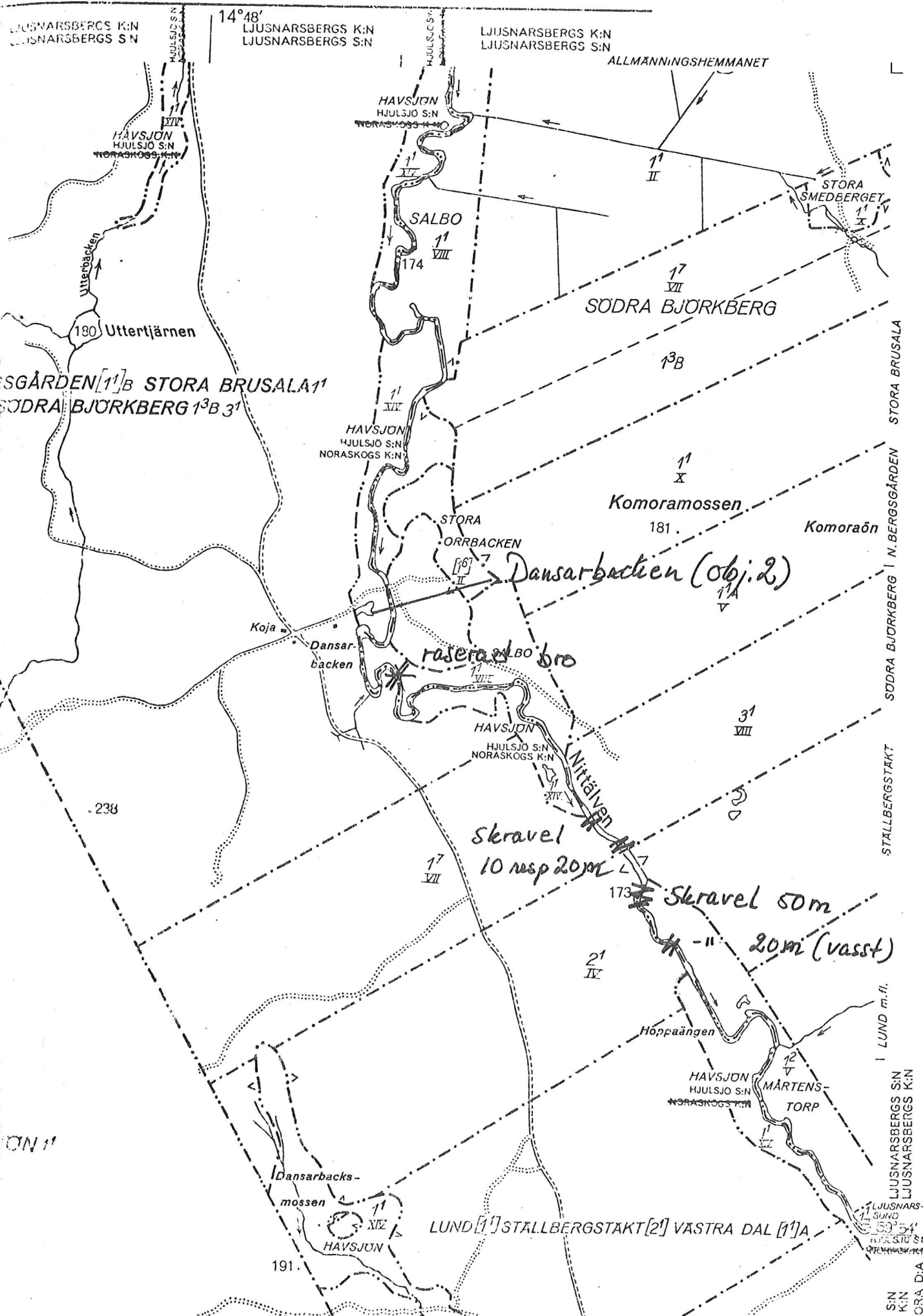

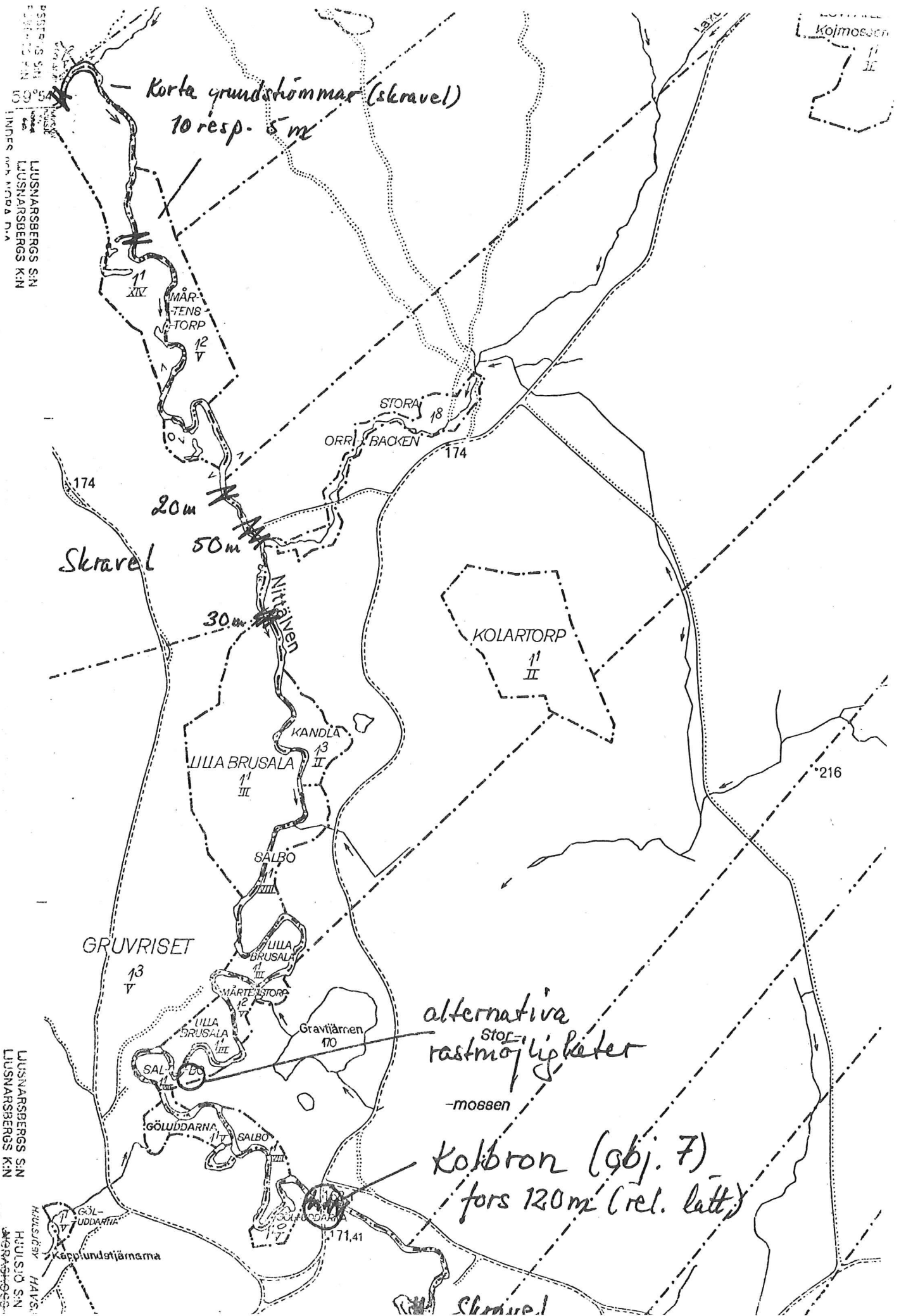
NN = fors, grundström, stenskravel etc,
(inventeringen utförd under lågratten)

11 E FILIPSTAD 8 i

LUSNARBERGS S/N
LUSNARBERGS K/N

LUSNARBERGS S/N
LUSNARBERGS K/N

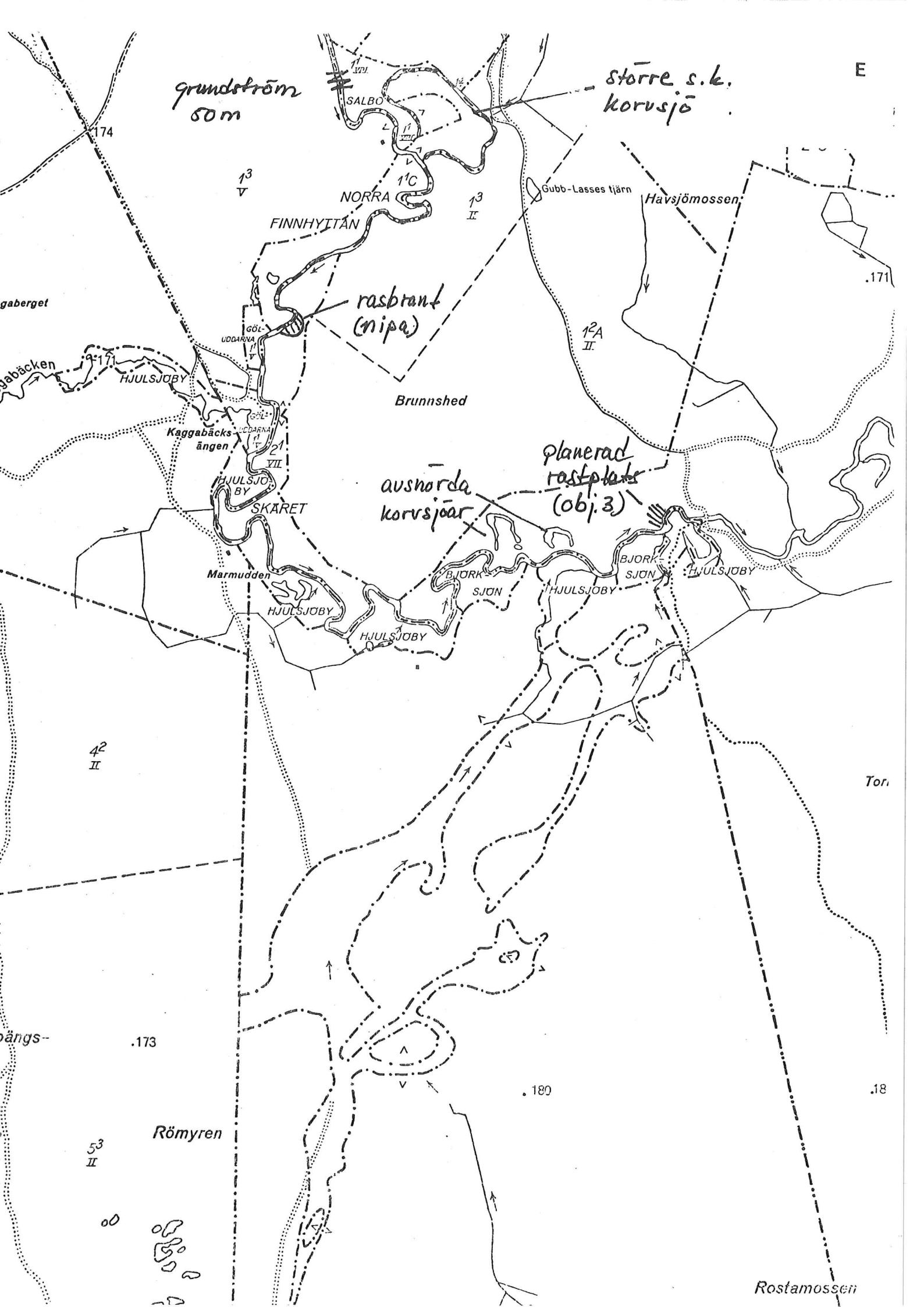
Hälsjö
HÄLSJÖ S/N
HÄLSJÖ K/N
Hälsjö
Hälsjö

alternativa
stor-
rastmöjligheter

-mossen

Kolbron (göj. 7)
fors 120m (rel. lätt)

Skrävel

Grundström
50 m

större s.k.
korvsjö

E

SALBO

NORRA

FINNHYITÄN

rasbrant
(nipa)

Brunnshed

Planerad
rastplats
(obj. 3)

avsnörda
korvsjöar

Kaggabäcks
ängen

GÖL-
UDDARNA

HJULSJÖBY

HJULSJÖ-
BY

SKÅRET

Marmudden

HJULSJÖBY

HJULSJÖBY

BJÖRK-
SJÖN

HJULSJÖBY

BJÖRK-
SJÖN

HJULSJÖBY

42
II

Tor,

.173

Römyren

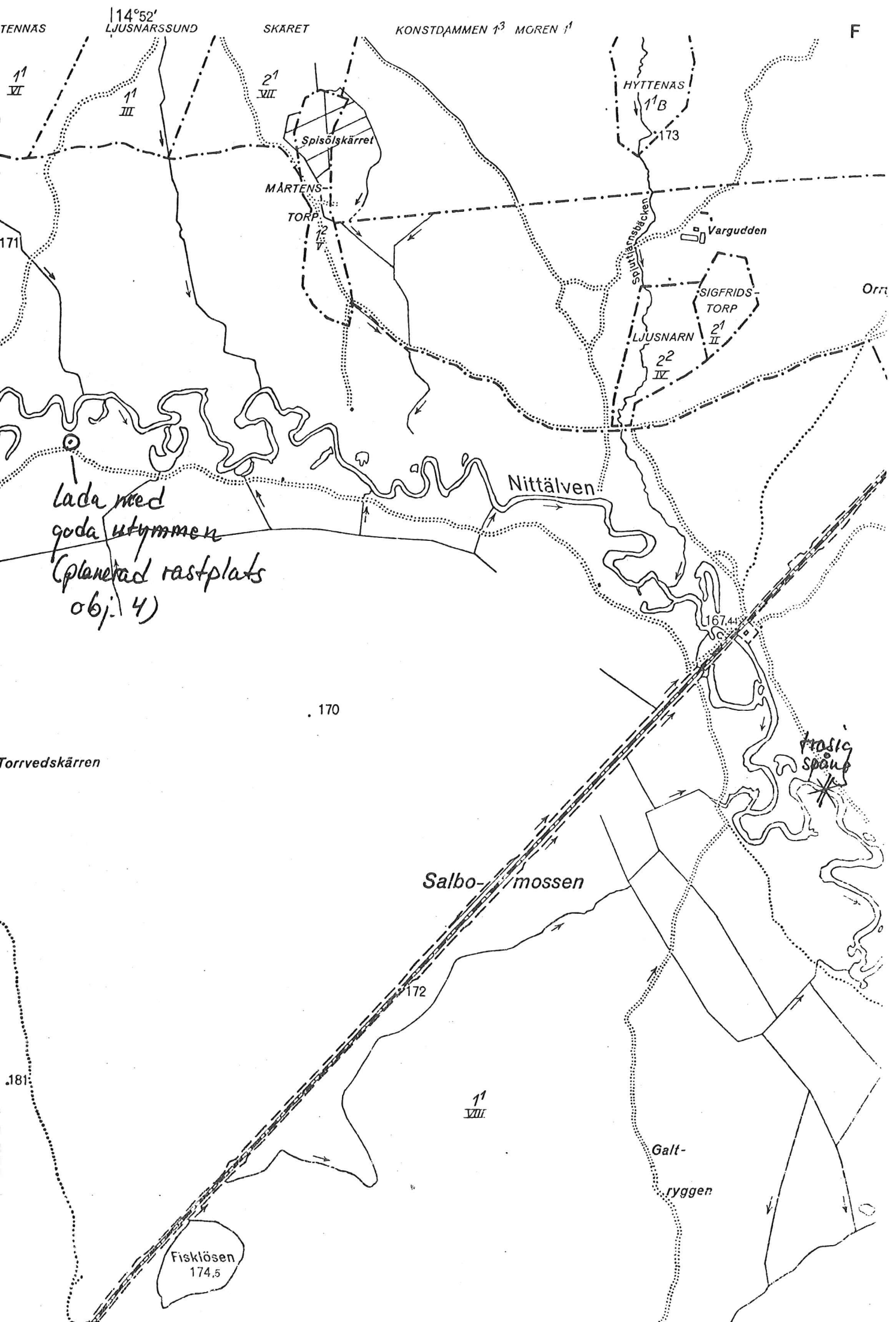
53
II

.180

.18

00

Rostamossen

114°52'
LJUSNÄRSSUND

SKÄRET

KONSTDÄMMEN 13 MÖREN 11

F

11
VI

11
III

21
VII

HYTTENÄS
11B
173

Spisölskärrer

MÄRTENS-TORP
12
IV

Spisölskärrer

Vargudden

SIGFRIDS-TORP
21
II

LJUSNÄRN
22
IV

Orr

*lada med
goda utrymmen
(planerad rastplats
obj. 4)*

Nittälven

167.4
SC

*frosig
spång*

. 170

Torrvedskärren

Salbo-mossen

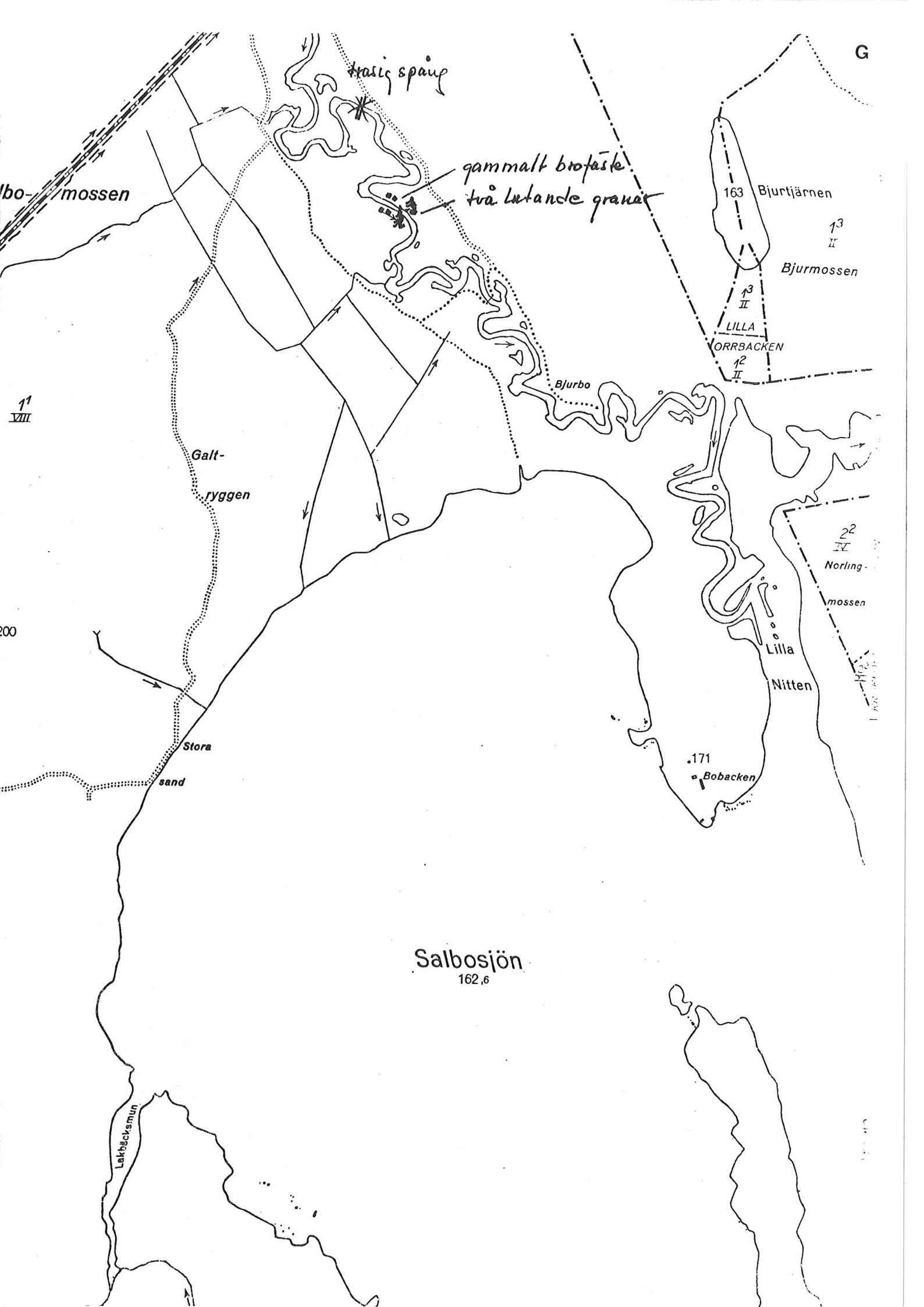
172

11
VII

Galt-
ryggen

Fisklösen
174.5

.181

G

Bo-mossen

Härlig spång

gammalt brofäste
två lutande gränar

163 Bjurtjärnen

13 II

Bjurmossen

13 II

LILLA
ORRBÄCKEN

12 II

Bjurbo

11 VIII

Galt-
ryggen

22 IV

Norling-
mossen

Lilla
Nitten

171

Bobacken

Stora

sand

Lakbäcksmun

Salbosjön
162.6

200

KONSTDAMMEN 1³ MOREN 1¹

Övra sjön

NORRA FINNHYTAN

.205

[2] A
II

NORRA BERGSGÅRDEN

[2] IV

NORRA FINNHYTAN

1¹ B

GRUVRISET

13
V

Skäret

1¹ A
II
Prästön

187

59°52'

Stora
Orttjärnen
166

12
V

Fäbod-
viken

Malmudden

Ljusnareng

Kampskrovet

MYRBO

13
II

Planerad hastplats
(obj. 5)

Djäreus Bygge

.167

Grötudden

Bjurmossen

Ladmossen

Nittälven

11
VIII

Ljusnaren

162,6

Befintlig spång
LJUSNARN
och vindskydd
IV

Stjärnfors

.170

Ladmosseforp

BAD

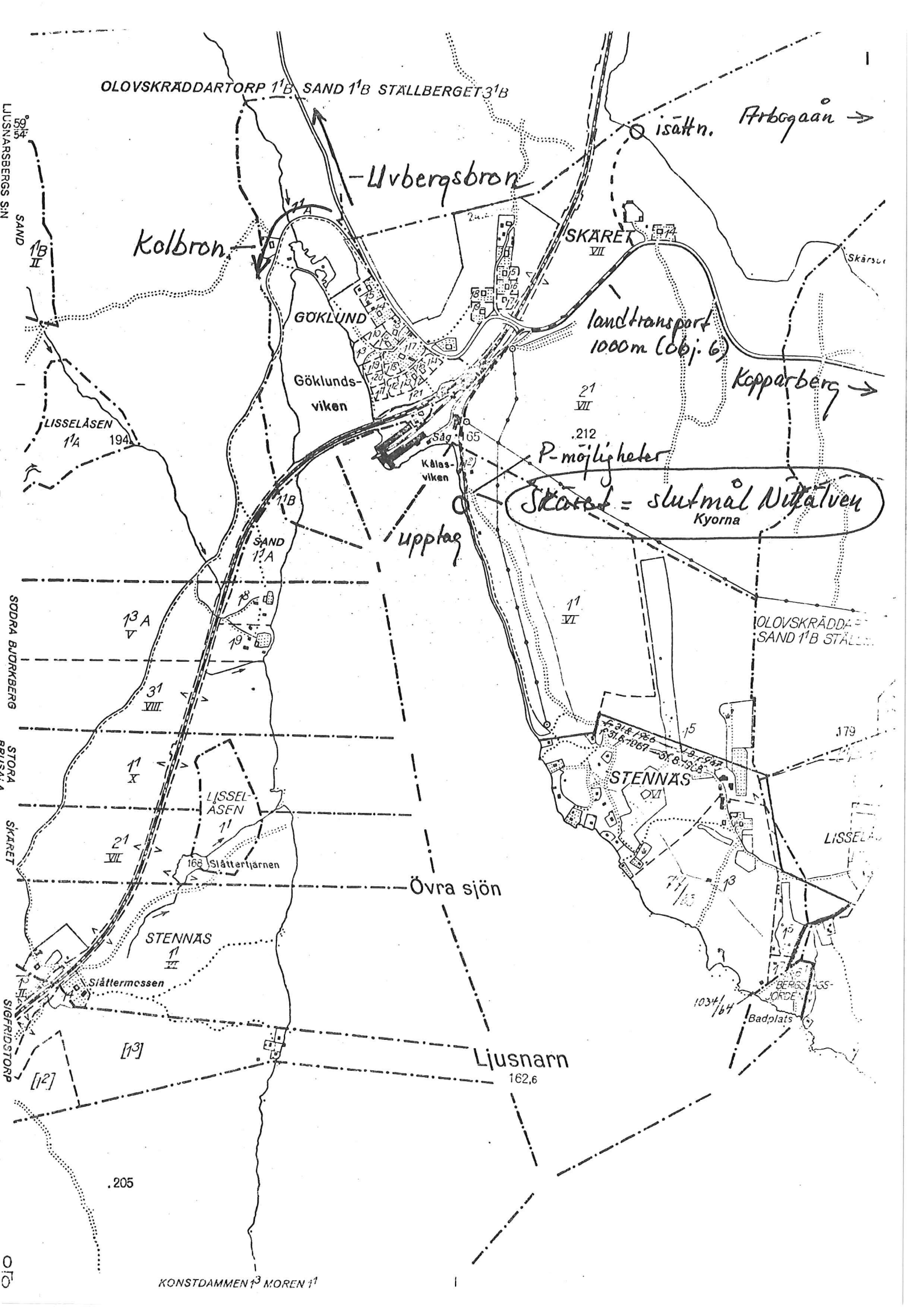
13
.191

14

GRUVRISET

SALBO

LJUSNARSBERG S/N
LJUSNARSBERG K/N

OLOVSKRÄDDARTORP 1^B SAND 1^B STALLBERGET 3^B

isätt n. Arbogaån →

Ljusnarn
-Ljusnarnsbron

Kalbron

SKÄRET VII

GÖKLUND

landtransport
1000m (obj. 6)

Göklunds-
viken

Kopparberg →

LISSELÄSEN
1^A 194

21
VII

P-möjligheter

Ståret = slutmål Nittälven
Kyorna

Ljusnarn
Ljusnarn

13 A
V

11
VI

OLOVSKRÄDDARTORP
SAND 1^B STALLBERGET

31
VIII

11
X

LISSELÄSEN

21
VII

168 Slättertjärnen

Övra sjön

STENNÄS
VI

STENNÄS
II

Slättermossen

LISSELÄSEN

Ljusnarn
162.6

1034/64
Badplats

.205

KONSDAMMEN 1³ MOREN 1¹

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄN HAR TIDIGARE PUBLICERAT:

- 1981:1 Damminventering m m 1980 i Örebro län
Del 1. Inventering av kraftverk
- 1981:2 Damminventering m m 1980 i Örebro län
Del 2. Inventering av dammar i Eskilstunaåns
avrinningsområde
- 1981:3 Damminventering m m 1980 i Örebro län
Del 3. Inventering av dammar i Arbogaåns
avrinningsområde
- 1981:4 Damminventering m m 1980 i Örebro län
Del 4. Inventering av dammar i Hedströmmens
och Kolbäcksåns delflodsområden
- 1981:5 Damminventering m m 1980 i Örebro län
Del 5. Inventering av dammar i Nyköpingsåns
avrinningsområde
- 1981:6 Damminventering m m 1980 i Örebro län
Del 6. Inventering av dammar i Vättern-
Motala Ströms delflodsområde
- 1981:7 Damminventering m m 1980 i Örebro län
Del 7. Inventering av dammar i Gullspångs-
älvens avrinningsområde
- 1981:8 Damminventering m m 1980 i Örebro län
Del 8. Allmän naturinventering av fors-
sträckor
- 1981:9 Damminventering m m 1980 i Örebro län
Del 9. Inventering av kulturminnesvård
- 1981:10 Damminventering m m 1980 i Örebro län
Del 10. Bottenfauna i forssträckor
- 1981:11 Damminventering m m 1980 i Örebro län
Slutrapport
- 1981:12 Försöksbekämpning av sjögull i sjön
Väringen
- 1981:13 Företag - Samhälle
- 1981:14 Vatten- och vegetationsregleringsförsök
i Löten, Västra Kvismaren. 1972-1979.
- 1981:15 Naturreservat i Örebro län.
Skåle.
- 1981:16 Inventering av rullstensåsar inom Örebro
och Kumla kommuner

- 1981:17 Utvärdering av recipientkontroll i Hjortkvarns-området 1978-80
- 1981:18 Rastälven. Landskapsvårdsplan avseende kantoleder i Örebro län.
- 1981:19 Hagmarker i Örebro län. Inventering och landskapsvårdsplanering.
- 1981:20 Kvismaren. Vegetation och fågelliv
- 1981:21 Samhällsekonomiska konsekvenser för nordöstra Lindesbergsregionen vid nedläggningen av Stråssa järnmalmsgruva.
- 1981:22 13-frågan och samhällsekonomin
- 1981:23 Tisaren. Utredning om mark och vatten
- 1981:24 Sjöar och vattendrag i Örebro län
- 1981:25 Eskilstunaån. Sammanställning av 1980 års recipientundersökning